

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТАЄМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Кравченко О. М.

ВСТУП

У розділі другому Закону України (ЗУ) «Про інформацію», а саме в статті (ст.) 10 законодавцем зазначені види інформації за змістом: інформація про фізичну особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, інформація про стан довкілля (екологічна інформація), інформація про товар (роботу, послугу), науково-технічна інформація, податкова інформація, правова інформація, статистична інформація, соціологічна інформація, критична технологічна інформація, інші види інформації¹. Автор пропонує наприкінці доповнити цю статтю таким змістом, як-от: *інформація з обмеженим доступом*. В свою чергу критичну технологічну інформацію, яка відповідно ст. 19-1 цього закону (ЗУ «Про інформацію») віднесено до інформації з обмеженим доступом – прибрати зі ст. 10 (відповідно віднести її до таємної чи службової інформації).

В ст. 20 ЗУ «Про інформацію» наголошено на тому, що доступ до інформації поділяється наступним чином, як-от:

1. За порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом.

2. Будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом².

В основу авторської наукової праці покладено аналізу правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні, а також внесенні пропозицій щодо удосконалення законодавства у цій сфері інформації з обмеженим доступом в Україні та ін.

Серед сучасних вітчизняних вчених, що займаються науковими дослідженнями в сфері адміністративного та інформаційного права автором виокремлено, як-от: Є. Скулиша, О. Кравчука, В. Колпакова,

---

¹ Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 03.09.2024).

² Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 03.09.2024).

К. Белякова, О. Світличного, О. Гулак, В. Фурашева, О. Довганя, Т. Ткачука, А. Марущака та ін.

1. Стан нормативно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації в Україні

Відповідно до ст. 21 ЗУ «Про інформацію» в якому зазначено наступне, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Конфіденційною вважається інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень³. Відповідно в пункті 4 ст. 21 ЗУ «Про інформацію» указано, що до інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені такі відомості: 1) про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; 2) про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; 3) про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення; 4) про факти порушення прав і свобод людини, включаючи інформацію, що міститься в архівних документах колишніх радянських органів державної безпеки, пов'язаних з політичними репресіями, Голодомором 1932–1933 років в Україні та іншими злочинами, вчиненими особами, які брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, представниками комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів; 5) про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб; 5-1) щодо діяльності державних та комунальних унітарних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі або територіальній громаді, а також господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарському товариству, частка держави або територіальній громаді в якому становить 100 відсотків, що підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до закону; 6) інші відомості, доступ до яких не може бути обмежено відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України³.

В пункті 1 ст.7 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» теж міститься визначення конфіденційної інформації (КІ), а саме

---

³ Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 03.09.2024).

конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. У п.1 ст. 8 вказаного ЗУ зазначено, що таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю в тому числі й комерційну таємницю⁴.

До сучасних заходів забезпечення охорони конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) та/або комерційної таємниці КТ, належать такі способи захисту КТ та/або КІБ, що передбачають використання певного комплексу організаційно-правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно контролюють таку бізнес-інформацію, яка має комерційну цінність для бізнесу. Автором запропоновано наступне, як-от:

1) на базі міжнародного досвіду охорони КТ та/або КІБ, запропоновано прийняти в Україні відповідний закон про охорону КТ, на кшталт який розробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою;

2) визначено систему нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ, а саме: заходи, що здійснюються з метою охорони КТ та/або КІБ органами державної влади; заходи кримінальної, адміністративної відповідальності та ін;

3) нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ в Україні, які полягають: у прийнятті закону про охорону комерційної таємниці в Україні; охороні КТ та/або КІБ в першу чергу самим бізнесом; самоохисті КТ та/або КІБ; самозахисті бізнесу; оформленні на підприємстві документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ; судовому захисті, та іншої адміністративно-правової охорони та заходів забезпечення безпеки КІБ. Персональні дані про фізичну особу, охороняються відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних».

Підсумовуючи автор вважає, що потрібно прибрати згадки про юридичну особу у законодавчому визначенні КІ. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Автор вважає, що потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

---

⁴ Про доступ до публічної інформації : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/#Text> (дата звернення: 03.09.2024).

– **конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ)** – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу);

– **конфіденційна інформація бізнесу (КІБ)** – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

2. Аналіз таємної інформації в Україні

Державна таємниця. У відповідності до ЗУ «Про державну таємницю», а саме в ст. 1 зазначено наступне, як-от:

1) державна таємниця (далі також – секретна інформація) – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою;

2) віднесення інформації до державної таємниці – процедура прийняття (державним експертом з питань таємниць) рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей, включенням цієї інформації до «Зводу відомостей, що становлять державну таємницю», та з опублікуванням цього Зводу, змін до нього;

3) гриф секретності – реквізит матеріального носія секретної інформації, що засвідчує ступінь секретності даної інформації;

4) державний експерт з питань таємниць – посадова особа, уповноважена здійснювати відповідно до вимог цього Закону віднесення інформації до державної таємниці у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, зміни ступеня секретності цієї інформації та її розсекречування;

5) допуск до державної таємниці – оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації;

6) доступ до державної таємниці – надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною

таємницею, або ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, цією посадовою особою відповідно до її службових повноважень;

7) засекречування матеріальних носіїв інформації – введення у встановленому законодавством порядку обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом надання відповідного грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації;

8) Звід відомостей, що становлять державну таємницю, – акт, в якому зведено переліки відомостей, що згідно з рішеннями державних експертів з питань таємниць становлять державну таємницю у визначених цим Законом сферах;

9) категорія режиму секретності – категорія, яка характеризує важливість та обсяги відомостей, що становлять державну таємницю, які зосереджені в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях;

10) криптографічний захист секретної інформації – вид захисту, що реалізується шляхом перетворення інформації з використанням спеціальних даних (ключових даних) з метою приховування (або відновлення) змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності, авторства тощо;

11) матеріальні носії секретної інформації – матеріальні об'єкти, в тому числі фізичні поля, в яких відомості, що становлять державну таємницю, відображені у вигляді текстів, знаків, символів, образів, сигналів, технічних рішень, процесів тощо;

12) охорона державної таємниці – комплекс організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання розголошенню секретної інформації та втратам її матеріальних носіїв;

13) режим секретності – встановлений згідно з вимогами цього Закону та інших виданих відповідно до нього нормативно-правових актів єдиний порядок забезпечення охорони державної таємниці;

14) розсекречування матеріальних носіїв секретної інформації – зняття в установленому законодавством порядку обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації;

15) спеціальна експертиза щодо наявності умов для провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, – експертиза, що проводиться з метою визначення в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях

наявності умов, передбачених цим Законом, для провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею;

16) ступінь секретності ("особливої важливості", "цілком таємно", "таємно") – категорія, яка характеризує важливість секретної інформації, ступінь обмеження доступу до неї та рівень її охорони державою;

17) технічний захист секретної інформації – вид захисту, спрямований на забезпечення інженерно-технічними заходами конфіденційності, цілісності та унеможливлення блокування інформації⁵.

В ст. 2 зазначеного вище Закону вказано, що відносини у сфері охорони державної таємниці регулюються Конституцією України, законами України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації», цим Законом, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та іншими нормативно-правовими актами.

Автор вважає, що законодавство України у сфері охорони державної таємниці (ДТ) є досить надійним, окрім того, відповідає сучасним реаліям та існуючим загрозам сьогодення.

Розвідувальна таємниця. Відповідно до розділу 1 ЗУ «Про розвідку», а саме там зазначено, що у цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

1) власна безпека – стан захищеності сил і засобів розвідки, розвідувальної діяльності, а також інформації про розвідувальний орган та розвідувальну діяльність, за якого забезпечуються їх безпечне функціонування та здійснення;

2) розвідка – організаційно-функціональне поєднання визначених цим Законом розвідувальних органів та діяльності, яку вони здійснюють самостійно або у взаємодії між собою та з іншими суб'єктами розвідувального співтовариства з метою забезпечення національної безпеки і оборони України;

3) розвідувальна діяльність – система розвідувальних заходів, що проводяться розвідувальними органами України для виконання покладених на ці органи завдань та здійснення визначених цим Законом функцій;

4) розвідувальний захід – комплекс дій та рішень розвідувального органу та/або у випадках, визначених цим Законом, іншого суб'єкта розвідувального співтовариства із застосуванням методів, сил і засобів розвідки;

---

⁵ Про державну таємницю: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 04.09.2024).

5) розвідувальна інформація – усні, зафіксовані на матеріальних носіях (у тому числі у зразках виробів і речовин) чи відображені в електронному вигляді відомості або дані, які не є загальнодоступними або які неможливо отримати офіційним шляхом, про наміри, плани і дії іноземних держав, організацій та осіб чи про їхні потенційні можливості щодо реалізації таких намірів і планів, а також про процеси, події, обставини, технології, знання в інтересах національної безпеки і оборони України;

6) розвідувальна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості та дані, отримані або створені розвідувальними органами України під час виконання покладених на ці органи завдань та здійснення функцій, визначених цим Законом, розголошення яких може завдати шкоди функціонуванню розвідки і доступ до яких обмежено відповідно до цього Закону в інтересах національної безпеки України;

7) розвідувальні органи України (далі – розвідувальні органи) – державні органи, уповноважені цим Законом здійснювати розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз;

8) сили і засоби розвідки – співробітники розвідувальних органів та особи, залучені до конфіденційного співробітництва з цими органами, органи військового управління розвідки та військові частини розвідки, підрозділи, підприємства, установи, організації, заклади, засоби та структури прикриття, будівлі, приміщення, транспортні засоби, інформаційні системи та бази даних, технічні засоби розвідки, озброєння, боєприпаси, військова та спеціальна техніка, спеціальні технічні засоби, інше майно, кошти в національній та іноземній валютах, які використовуються для здійснення розвідувальної діяльності або для організації чи забезпечення її здійснення, а також сили і засоби інших суб'єктів розвідувального співтовариства у випадках, визначених цим Законом;

9) спеціальні (активні) заходи – розвідувальні заходи, спрямовані на сприяння реалізації національних інтересів України, протидію намірам, планам і діям, що створюють зовнішні загрози національній безпеці України;

10) співробітник кадрового складу – співробітник розвідувального органу, який за посадою, що він займає в цьому органі, виконує посадові (службові) обов'язки, безпосередньо пов'язані з організацією, здійсненням та забезпеченням розвідувальної діяльності;

11) співробітник під прикриттям – співробітник кадрового складу, який виконує посадові (службові) обов'язки без розкриття інформації про його належність до розвідувального органу особам, яким в установленому порядку не надано доступу до такої інформації;

12) споживачі – Президент України, Голова Верховної Ради України, голова та члени комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого віднесено питання забезпечення контрольних функцій Верховної Ради України за діяльністю органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронних органів спеціального призначення та розвідувальних органів, Прем'єр-міністр України, члени та Секретар Ради національної безпеки і оборони України, а також визначені Президентом України інші складові сектору безпеки і оборони України, яким у встановленому законодавством порядку надається розвідувальна інформація;

13) технічні засоби розвідки – технічні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, спеціально розроблені, створені, запрограмовані, придбані, модернізовані, пристосовані і призначені для здійснення та забезпечення розвідувальної діяльності;

14) уповноважений суддя – суддя апеляційного суду з розгляду кримінальних проваджень, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому цим Законом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час здійснення розвідувальної діяльності.

2. Інші терміни вживаються у цьому Законі в значеннях, визначених в ЗУ «Про національну безпеку України» та інших законодавчих актах України.

Більше того, в ст. 2 вказано, що завданнями розвідки є: своєчасне забезпечення споживачів розвідувальною інформацією; сприяння реалізації національних інтересів України; протидія зовнішнім загрозам національній безпеці України у визначених законом сферах. Правову основу функціонування розвідки становлять Конституція України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цей та інші закони України, а також видані на їх основі нормативно-правові акти⁶.

Автор вважає, що розвідувальну таємницю (РТ) варто віднести до державної таємниці, як розвідувальна інформація та/або розвідувальні секрети (більше пропозицій щодо забезпечення правової охорони РТ, було розглянуто автором у попередніх наукових розвідках⁷).

---

⁶ Про розвідку : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> (дата звернення: 05.09.2024).

⁷ Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця як новий вид таємної інформації в Україні. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 38–41.

Таємниця досудового розслідування. В свою чергу, щодо цієї таємної інформації В. Жмудінський стверджує, що трактування учасниками кримінального провадження норм законодавства, яке регулює таємницю досудового розслідування пропонується, назву ст. 222 КПК України викласти в наступній редакції: «Стаття 222. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування до його завершення» та внести зміни до ч. 1 зазначеної статті і викласти їх в такій редакції: «1. Відомості досудового розслідування можна розголошувати до його завершення лише з письмового дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим»⁸.

Медична таємниця. У відповідності до ст. 39–1 Закону України (ЗУ) «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а саме право на таємницю про стан здоров'я, де зазначено наступне, що пацієнт має право на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при його медичному обстеженні. Забороняється вимагати та надавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування пацієнта. В ст. 40 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» вказано, що лікарська таємниця – це медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків/ При використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта⁹.

Для вдосконалення нормативно-правового забезпечення охорони медичної таємниці в Україні, автором запропоновано перелік підстав щодо розголошення медичної таємниці та/або лікарських секретів без згоди на то пацієнта, перерахувати в ст. 39–1 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Внести поправки до ст.40 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» такого змісту:

Кравченко О.М. Intelligence secret in Ukraine. *Роль права та закону в громадянському суспільстві*: зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19.02.2022). Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2022. С. 61–65.

⁸ Жмудінський В.П. Розголошення відомостей досудового розслідування після його завершення: актуальні питання. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 310–315. DOI: 10.32842/2078-3736/2023.1.45

⁹ Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

Медична таємниця – це таємна інформація в сфері охорони здоров'я, лікарські секрети, а також конфіденційна інформація та інша інформація з обмеженим доступом, що була віднесена до медичної таємниці.

Лікарські секрети – це конфіденційна інформація про фізичних осіб та/або інша інформація, що стала відома медичним працівникам та іншим особам, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

При використанні інформації, що становить медичну таємницю та/або лікарські секрети, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта.

На думку автора, **професійна таємниця** – це комерційно цінна інформація, що належить до конфіденційної інформації бізнесу та/або комерційної таємниці (якщо приватне підприємство), а якщо державна установа, тоді її слід віднести до службової інформації та/або ДТ.

Комерційна таємниця. Автором встановлено, що визначення комерційної таємниці (КТ) міститься у Цивільному кодексі України (ЦКУ) ¹⁰, а також у Господарському кодексі України (ГКУ) ¹¹, але на думку автора потребує удосконалення. У ст. 505 ЦКУ зазначено, що комерційна таємниця є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. В свою чергу у ст. 162 ГКУ вказано, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності.

---

¹⁰ Цивільний кодекс Українвід 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312> (дата звернення: 06.09.2024).

¹¹ Господарський кодекс Українвід 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

На думку автора, такі поняття як «особа» в ст. 505 ЦКУ та поняття «володілець КТ» у ст. 162 ГКУ – потрібно замінити (у вказаних кодифікованих законах) на поняття «власник комерційної таємниці».

Автором встановлено, що відповідальність за незаконне розголошення чи інші неправомірні дії, щодо КТ та/або КІБ в Україні, передбачені у наступних нормативно-правових актах: Кодексі України про адміністративні правопорушення (ст.164 п.3); Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (глава 4); Кримінальному кодексі України (ст. 231–232) та ін. Особливість відповідальності за неправомірні дії щодо КТ та/або КІБ в Україні, полягає у майновій відповідальності за такі правопорушення, а саме: штрафні санкції; конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення; відновлення становища, що існувало до порушення права, і припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та ін. Проблематика в сфері нормативно-правової охорони та захисту КТ в Україні, полягає у відсутності закону у сфері охорони комерційної таємниці, а також в інших аспектах законодавчої бази України, які потребують вдосконалення. Автором встановлено, що діючим адміністративно-правовим заходом у сфері забезпечення правової охорони КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ від недобросовісного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності.

Для надійної нормативно-правової протидії сучасним загрозам бізнесу в Україні потрібно прийняти відповідний закон про охорону КТ (на кшталт запропонованого автором в додатку А)¹². Наприклад, так зробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою.

Адвокатська таємниця. В ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у ст.21 п.2 адвокату забороняється без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб. А

---

¹² Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

відповідно в ст. 22 зазначено наступне, що адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правничої допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності. Інформація або документи можуть втратити статус адвокатської таємниці за письмовою заявою клієнта (особи, якій відмовлено в укладенні договору про надання правничої допомоги з передбачених цим Законом підстав). При цьому інформація або документи, що отримані від третіх осіб і містять відомості про них, можуть поширюватися з урахуванням вимог законодавства з питань захисту персональних даних. Обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється на адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання зобов'язані забезпечити умови, що унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення. У разі пред'явлення клієнтом вимог до адвоката у зв'язку з адвокатською діяльністю адвокат звільняється від обов'язку збереження адвокатської таємниці в межах, необхідних для захисту його прав та інтересів. У такому випадку суд, орган, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно адвоката, інші органи чи посадові особи, які розглядають вимоги клієнта до адвоката або яким стало відомо про пред'явлення таких вимог, зобов'язані вжити заходів для унеможливлення доступу сторонніх осіб до адвокатської таємниці та її розголошення. Особи, винні в доступі сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошенні, несуть відповідальність згідно із законом. Подання адвокатом у встановленому порядку та у випадках, передбачених ЗУ "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення", інформації до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та держателю

Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань не є порушенням адвокатської таємниці¹³.

У п.7. ст. 22 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» вказано, що адвокат не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за подання до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, інформації про фінансову операцію або держателю Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань інформації про кінцевого бенефіціарного власника або структуру власності юридичної особи, навіть якщо такими діями завдано шкоди юридичним або фізичним особам, а також за інші дії, якщо адвокат діяв у межах ЗУ "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення". Протягом 10 робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу податкового органу, що надсилається відповідно до ст. 44–2 Податкового кодексу України, адвокат надає інформацію та документи, що стосуються трасту, якщо адвокат управляє діяльністю, активами чи майном (є довірчим власником) або виконує обов'язки адміністратора такого трасту. Перелік документів, які адвокат зобов'язаний надати на вимогу податкового органу щодо трасту, визначений ст. 44–2 Податкового кодексу України. Адвокат не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за надання податковому органу інформації та документів про траст, навіть якщо такими діями завдано шкоди юридичним або фізичним особам, та за інші дії, якщо адвокат діяв у межах виконання вимог ст. 44–2 Податкового кодексу України¹⁴.

Проаналізувавши законодавство щодо адвокатської таємниці, можна дійти висновку, що обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється на адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю.

---

¹³ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

¹⁴ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

Роблячи висновки аналізу таємної інформації в Україні, автором запропоновано сублімувати таємну інформацію, а саме шляхом зменшення кількості таємниць, та не множення їх в подальшому без належних на те підстав. Так як, це потрібно для вдосконалення нормативно-правового забезпечення охорони й захисту таємної інформації в Україні.

3. Удосконалення нормативно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні

У попередніх наукових розвідках, автором були запропоновані пропозиції для удосконалення концептуалізації понятійно-категоріального апарату в сфері нормативно-правової охорони конфіденційної інформації бізнесу та комерційної таємниці, а також інші аспекти у сфері таємної інформації в Україні. Більше того, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти у сфері інформації з обмеженим доступом в Україні, як-от:

1. Наукова розвідка (НР) – це наукова діяльність людини або групи людей, спрямована на пошук нового (матеріального, нематеріального), проведення наукових досліджень у певній галузі науки, аналіз і систематизацію результатів розвідки у вигляді теорій, гіпотез, наукових доробків тощо. Результати НР підлягають опублікуванню та захисту у складі дисертацій, монографій, наукових статей, тез доповідей, інших наукових доробків.

2. Самохист – це втілення та реалізація своїх здібностей або талантів. Самохист свого права інтелектуальної власності, а саме комерційної таємниці (КТ) як об'єкта права інтелектуальної власності.

3. Бенчмаркінг в забезпеченні охорони КТ та/або КІБ – це мистецтво застосування найкращих новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисту КТ та/або КІБ, від сучасних загроз та інших посягань.

4. Реінжиніринг в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань.

4. Конфіденційна інформація (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною (та/або юридичною)

особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

5. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Саме тому, потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

а) Конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу). Персональні дані про фізичну особу, охороняються відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних»;

б) Конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

6. Комерційна інформація бізнесу – це комерційно цінна інформація для бізнесу, яка у найближчій перспективі може стати комерційним секретом, комерційною таємницею та/або конфіденційною інформацією бізнесу (при втраті, витоку або інших незаконних діях щодо такої інформації, може негативно вплинути на прибуток бізнесу).

7. Комерційні секрети (КС) – це інформація, яка має комерційну цінність в сфері бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), та стосується конкретного секрету (технічного, виробничого, організаційного або іншого) підприємства. Сукупність КС – це комерційна таємниця (КТ).

8. Комерційна таємниця (КТ) – це комерційно цінна інформація; суб'єкт господарювання є власником технічної, організаційної інформації або інших КС, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона не відома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів для її захисту.

9. На думку автора, поняття охорона та захист потребують розмежування, а саме:

1) Охорона – це більш ширше поняття аніж термін захист (візьмемо, до прикладу, Міністерство охорони здоров'я України), який включає в себе різні види захисту, такі як технічний захист, юридичний захист, та ін.

До прикладу, охорона КТ та/або КІБ на підприємстві включає в себе: юридичний захист, фізичний захист на підприємстві, технічний захист;

2) Захист – має вузьку направленість й стосується конкретного виду захисту, як-от до прикладу: технічний захист; фізичний захист; захист своїх прав у суді; захист прав, свобод та законних інтересів громадян й юридичних осіб державою; захист інформації з обмеженим доступом; та ін.

10. Бізнес-шпигунство (БШ) – це отримання інформації, яка має комерційну цінність для бізнес-діяльності фірми або іншого суб'єкта господарювання та надає переваги у сфері бізнесу над конкурентами, шляхом використання заборонених законом методів.

11. Технічне бізнес-шпигунство (ТБШ) – це незаконний збір комерційно цінної інформації для бізнесу, шляхом зняття цієї інформації ТБШ за допомогою спеціальних технічних засобів.

12. В сфері забезпеченні нормативно-правової охорони медичної/лікарської таємниці, автором запропоновано наступне, як-от:

а) медична таємниця – це таємна інформація в сфері охорони здоров'я, лікарські секрети, а також конфіденційна інформація та інша інформація з обмеженим доступом, що була віднесена до медичної таємниці;

б) лікарські секрети – це конфіденційна інформація про фізичних осіб та/або інша інформація, що стала відома медичним працівникам та іншим особам, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків;

в) Перелік підстав щодо розголошення медичної таємниці без згоди пацієнта, автором рекомендовано перерахувати в ст. 39–1 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Більше того, автор пропонує внести поправки до ст.40 (медична таємниця) ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я», такого змісту:

Медична таємниця – це таємна інформація в сфері охорони здоров'я, лікарські секрети, а також конфіденційна інформація та інша інформація з обмеженим доступом, що була віднесена до медичної таємниці.

Лікарські секрети – це конфіденційна інформація про фізичних осіб та/або інша інформація, що стала відома медичним працівникам та іншим особам, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають

права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

При використанні інформації, що становить медичну таємницю та/або лікарські секрети, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта.

13. Розвідувальну таємницю віднести до державної таємниці, як розвідувальна інформація та/або розвідувальні секрети.

14. Професійну таємницю, сімейну таємницю, таємницю усиновлення, особисту таємницю – віднести до конфіденційної інформації про фізичну особу. На думку автора, професійна таємниця – це комерційно цінна інформація, що належить до конфіденційної інформації бізнесу та/або комерційної таємниці (якщо приватне підприємство), а якщо державна установа, тоді її (професійну таємницю) слід віднести до службової інформації та/або державної таємниці.

Більше про правові аспекти у сфері конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні, були предметом наукових розвідок у попередніх працях автора¹⁵.

Для надійної нормативно-правової протидії сучасним загрозам бізнесу в Україні, потрібно прийняти відповідний закон про охорону комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації бізнесу (на кшталт запропонованого автором в додатку А)¹⁶. Наприклад, так зробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою.

Самохист свого права інтелектуальної власності на комерційну таємницю, в першу чергу полягає в правовій охороні та надійному захисті КТ від неправомірних посягань, та інших сучасних загроз. Аналіз законодавчої бази в сфері відповідальності за неправомірні дії щодо КТ, свідчить про матеріальну відповідальність за такі злочини. Тому найперше, бізнес сам повинен подбати про охорону/захист своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, використовуючи певні заходи/методи охорони й захисту вказаної інформації з обмеженим доступом (комерційно цінної інформації для бізнесу).

Щодо КТ та/або КІБ, яка циркулює в суб'єктах владних повноважень, контролюючих та правоохоронних органах, автором запропоновано віднести таку інформацію з обмеженим доступом до службової інформації (для збереження КТ та/або КІБ від витоку, та/або втрати чи інших загроз).

---

¹⁵ Див. праці 10–46 списку літератури.

¹⁶ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи аналіз правового забезпечення охорони конфіденційної інформації в Україні автор вважає, що потрібно приборати згадки про юридичну особу у законодавчому визначенні КІ. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Автор пропонує розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

– конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу);

– конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

Роблячи висновки щодо аналізу правового забезпечення охорони таємної інформації в Україні, автором запропоновано сублімувати таємну інформацію, а саме шляхом зменшення кількості таємниць, та не множення їх в подальшому без належних на те підстав. Так як це потрібно для вдосконалення нормативно-правового забезпечення заходів охорони й захисту інформації з обмеженим доступом, а саме таємної інформації в Україні.

Автор вважає, що законодавство України у сфері охорони державної таємниці (ДТ) є досить надійним, окрім того, відповідає сучасним реаліям та існуючим загрозам сьогодення. Розвідувальну таємницю на думку автора, слід віднести до державної таємниці, як розвідувальна інформація та/або розвідувальні секрети. Щодо правового забезпечення охорони комерційної таємниці, автором запропонований відповідний законопроект (дод. А)¹⁷.

Для вдосконалення правового забезпечення охорони медичної таємниці в Україні, автором запропоновано перелік підстав щодо розголошення медичної таємниці та/або лікарських секретів без згоди на то пацієнта, перерахувати в ст. 39–1 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Внести поправки до ст. 40 ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» такого змісту: медична

---

¹⁷ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

таємниця – це таємна інформація в сфері охорони здоров'я, лікарські секрети, а також конфіденційна інформація та інша інформація з обмеженим доступом, що була віднесена до медичної таємниці; лікарські секрети – це конфіденційна інформація про фізичних осіб та/або інша інформація, що стала відома медичним працівникам та іншим особам, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

Професійну таємницю, сімейну таємницю, таємницю усиновлення, особисту таємницю – слід віднести до конфіденційної інформації про фізичну особу. На думку автора, професійна таємниця – це комерційно цінна інформація, що належить до конфіденційної інформації бізнесу та/або комерційної таємниці (якщо приватне підприємство), а якщо державна установа, тоді її (професійну таємницю) слід віднести до службової інформації та/або державної таємниці. З усіма пропозиціями автора, щодо вдосконалення правових заходів забезпечення охорони конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні, можна ознайомитися у параграфі третьому авторської наукової праці.

АНОТАЦІЯ

Авторська наукова праця присвячена аналізу правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні, а також внесенні пропозицій щодо удосконалення законодавства у цій сфері інформації з обмеженим доступом в Україні.

Автор вважає, що потрібно прибрати згадки про юридичну особу в законодавчому визначенні конфіденційної інформації. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Автор вважає, що потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так: конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу); конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства,

установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

У науковій праці таємну інформацію запропоновано сублімувати, а саме шляхом зменшення кількості таємниць, та не множення їх в подальшому без належних на те підстав. Це важливо для удосконалення нормативно-правового забезпечення охорони й захисту інформації з обмеженим доступом, конфіденційної інформації та таємної інформації в Україні. Автор вважає, що законодавство України у сфері охорони державної таємниці (ДТ) є досить надійним, окрім того, відповідає сучасним реаліям та існуючим загрозам сьогодення. Розвідувальну таємницю на думку автора, слід віднести до державної таємниці, як розвідувальна інформація та/або розвідувальні секрети. Щодо правового забезпечення заходів охорони комерційної таємниці, автором запропонований відповідний законопроект (дод. А)¹⁸. З усіма пропозиціями автора, щодо вдосконалення правових заходів забезпечення безпеки таємної інформації в Україні, можна ознайомитися у параграфі другому та третьому авторської наукової праці.

Література

1. Про інформацію: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 03.09.2024).
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/#Text> (дата звернення: 03.09.2024).
3. Про державну таємницю: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення: 04.09.2024).
4. Про розвідку: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> (дата звернення: 05.09.2024).
5. Жмудінський В.П. Розголошення відомостей досудового розслідування після його завершення: актуальні питання. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 310–315. DOI: 10.32842/2078-3736/2023.1.45
6. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

---

¹⁸ Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312> (дата звернення: 06. 09.2024).

8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 06.09.2024).

10. Кравченко О.М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

11. Кравченко О.М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

12. Кравченко О.М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

13. Кравченко О.М. Роль адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в забезпеченні сталого розвитку промисловості. *Трудове право ЄС: гідна праця та розбудова інституційної спроможності для сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 150–172. DOI: 10.30525/978-9934-26-396-5-8

14. Кравченко О.М. Особливості відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 107–130. DOI: 10.30525/978-9934-26-400-9-5

15. Кравченко О.М. Правове забезпечення євроінтеграційних процесів охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 244–264. DOI: 10.30525/978-9934-26-424-5-13

16. Кравченко О.М. Influence of martial law on the further development of the protection of Trade secret and confidential information of business in Ukraine. *Вплив воєнного стану в Україні на подальший розвиток юриспруденції*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 86–105. DOI: 10.30525/978-9934-26-440-5-5

17. Кравченко О.М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

18. Кравченко О.М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

19. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

20. Кравченко О.М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

21. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-спец-1-25

22. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

23. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

24. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. №4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

25. Кравченко О.М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск. №1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

26. Кравченко О.М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. №1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

27. Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

28. Кравченко О.М. Розмежування понять «конфіденційна інформація бізнесу» і «конфіденційна інформація про фізичну особу». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2 (127). С. 22–29. DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

29. Кравченко О.М. Удосконалення організаційно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Екологічне право*. 2024. № 1–2. С. 21–27. DOI: 10.37687/2413-7189.2024.1-2.4

30. Кравченко О.М. Сучасний стан нормативно-правової охорони комерційної таємниці в Україні. *Цивільне право і процес: виток, здобутки та перспективи розвитку* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 18–19.12.2020). Київ : Київський регіональний науковий центр НАПрН України, 2020. С.105–108.

31. Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця. *Права людини, демократія, правосуддя: проблеми, досягнення, перспективи* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція»(Київ, 10.12.2020). Київ : Центр учбової літератури, 2020. С.59–60.

32. Кравченко О.М. Розвідувальна таємниця як новий вид таємної інформації в Україні. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.38–41.

33. Кравченко О.М. Комерційна таємниця. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.57–61.

34. Кравченко О.М. Дистинкція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 35–38.

35. Кравченко О.М. Конкурентна розвідка та конкурентна контррозвідка підприємства, установи чи організації. *Модернізація інститутів держави і права під впливом глобалізації* : зб. матеріалів

Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 25.11.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 57–62.

36. Кравченко О.М. *Intelligence secret in Ukraine. Роль права та закону в громадянському суспільстві*: зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19.02.2022). Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2022. С. 61–65.

37. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація в Україні. *Правова держава в умовах воєнного та післявоєнного стану* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 09.06.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 43–46.

38. Кравченко О.М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29–30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42

39. Кравченко О.М. Комерційна таємниця та конфіденційна інформація у бізнес-просторі України. *Правові та безпекові аспекти життя в Україні* : зб. матеріалів Міжн. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 14.10.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 15–17.

40. Кравченко О.М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжн. юрид. наук.-практ. конф. Присвячена 102-річчю НУК імені адмірала Макарова (Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48

41. Кравченко О.М. Особливості адміністративно-правової охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. Матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки та 30-річчя Нац. академії правових наук України (Київ, 18.05.2023). Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАПрН України; Рада молодих вчених НАПрН України, 2023. С. 608–612.

42. Кравченко О.М. Розмежування понять конфіденційна «інформація про фізичну особу» та «конфіденційна інформація бізнесу» в Україні. *PROKIIВ*: зб. Матеріалів 1-ої всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю (Київ, 26.03.2024). Київ: КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста», 2024. С. 457–459.

43. Кравченко О.М. Пропозиції щодо вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері комерційної таємниці та конфіденційної

інформації бізнесу в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. Матеріалів II всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки (Київ, 17.05.2024). Київ: Науково-дослідний інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАПрН України; Рада молодих вчених НАПрН України, 2024. С. 198–201.

44. Кравченко О.М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика*: колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

45. Кравченко О.М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

46. Кравченко О.М. Концептуалізація застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в забезпеченні правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Трансформація системи права та правозахисту під впливом воєнного стану*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 64–82. DOI: 10.30525/978-9934-26-462-7-3

Information about the author:

Kravchenko Oleksandr Mykolaiovych,

Candidate of Science of Law,

Doctoral Student

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

15, Heroyiv Oborony str., Kyiv, 03041, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-8870-7662>